

2026-2030

Manifest Stichting OSO-Rotterdam

April 2025

2026-2030

VOORWOORD

Beste Rotterdammers, beste beleidsmakers,

Met trots bied ik u namens de Stichting Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties (OSO) Rotterdam dit manifest aan, een krachtig pleidooi voor een stad waarin ouderen volwaardig mee kunnen doen. Rotterdam is een stad van doeners, een stad van veerkracht. Maar ook een stad die vergrijst en waar senioren steeds vaker te maken krijgen met uitdagingen op het gebied van wonen, zorg, mobiliteit en sociale verbinding.

De komende gemeenteraadsverkiezingen zijn een uitgelezen moment om niet alleen politici, maar ook alle ouderen in onze stad bewust te maken van wat nodig is voor een toekomstbestendig Rotterdam. Dit manifest geeft een stem aan de ouderen van nu én die van morgen.

Wij roepen de gemeentelijke politiek op om dit manifest serieus te nemen en in te zetten op beleid dat ouderen niet vergeet, maar juist omarmt. Tegelijkertijd doen wij een beroep op u, de senioren van Rotterdam: laat uw stem horen, blijf betrokken en denk mee over de stad die we samen bouwen.

Laten we Rotterdam maken tot een stad waarin iedereen, ongeacht leeftijd, zich thuis voelt en waardig oud kan worden.

Met hartelijke groet,

D.J. van Lottum

Voorzitter OSO Rotterdam

April 2025

INHOUD

- Voorwoord
- Inhoudsopgave
- Visie, missie participatie en oproep van St. OSO Rotterdam

Thema 1: “Wonen, Welzijn en Zorg, Hand in Hand” 5

1. Wijkgericht werken met een informatie- en ondersteuningspunt: 6
2. Ouderenhuisvesting in de eigen wijk 7
3. Ontwikkeling van een woon-zorgvisie 8

Thema 2: “Samen-leven, actief en zinvol bezig blijven” 9

1. Het vormen van gemeenschappen: een gezellige, actieve en zorgzame buurt 9
2. Veiligheid (in de buurt) om mee te kunnen blijven doen 10
3. De derde levensfase: actief en zinvol ouder worden 11
4. Goed ouder worden en de laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg 12
5. Goede ondersteuning voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers 13

Thema 3: “Mee kunnen doen, bestaanszekerheid, digitalisering en openbaar vervoer” 15

1. Bestaanszekerheid 15
2. Digitale Inclusie en Digitale Zelfredzaamheid 16
3. Mobiliteit en vervoer 17

MANIFEST Stichting OSO Rotterdam 2026-2030

VISIE, MISSIE OSO-ROTTERDAM

“Goed en gelukkig ouder worden”

Stichting OSO-Rotterdam

Stichting OSO-Rotterdam¹ is een belangenorganisatie die zich inzet voor de collectieve materiële en immateriële belangen van ouderen/senioren in Rotterdam op het gebied van **wonen, welzijn, zorg en financiële zekerheid**. Wij streven naar een stad waarin senioren volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en waarin hun stem telt in het beleid en de besluitvorming. OSO-Rotterdam wil daartoe als volwaardige gesprekspartner van de gemeentelijke beleidsmakers en de fracties van de politieke partijen in de gemeenteraad opereren.

Dit manifest geeft de visie en missie van Stichting OSO-Rotterdam weer. Inhoudelijk bevat dit manifest een actualisering van de speerpunten 2022-2026 en benut de uitkomsten van de stadsgesprekken met ouderen in 2024.

Visie

Wij geloven in een inclusieve samenleving waarin burgers naar elkaar omzien en ouderen een **actieve en waardevolle** rol spelen, ongeacht leeftijd, gezondheid of sociaaleconomische positie. Om die inclusiviteit te bereiken is ook in de komende periode nog extra inzet nodig. Onze kernwaarden zijn collectiviteit, solidariteit, respect, compassie en nabijheid.

Wij streven naar een Rotterdam waarin ouderen **zelfbeschikking behouden** en kunnen beslissen hoe zij hun leven willen inrichten. Dit betekent dat zij zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen, ondersteund door hun bekende sociale netwerken, professionals en de overheid. Verder zien wij dat ouderen **naast zorgvragers vooral ook actief bijdragen aan de samenleving** als vrijwilligers, mantelzorgers, ondersteuning van hun kinderen, werknemers en actieve burgers.

Wij vinden het essentieel deze periode te zien als een levensfase vol mogelijkheden. **Het denken in termen van krachtig ouder worden** moet centraal staan in de beeldvorming en het beleid rondom senioren.

Missie

Onze missie is het bevorderen van participatie, wonen, welzijn, zorg en financiële zekerheid van ouderen door:

- ✓ **Adviseren** over belangrijke thema's die het leven van ouderen raken waaronder wonen, welzijn, zorg en financiële zekerheid.
- ✓ **Initiëren en ondersteunen** van projecten die bijdragen aan de zelfstandigheid, sociale verbondenheid en inclusie van ouderen.

¹ De Stichting **Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties Rotterdam (OSO-Rotterdam)**, is een overlegplatform van de Rotterdamse leden van de ANBO-PCOB, de KBO-Rotterdam, NOOM (migranten netwerk) en partners o.a. FNV-senioren Rijnmond, Genero en St. Alzheimer Rotterdam e.o. De Stichting OSO bestaat volledig uit onbetaalde vrijwilligers, zonder professionele ondersteuning.

- ✓ **Behartigen van belangen** door als gesprekspartner van de gemeente op te treden en beleid te beïnvloeden..
- ✓ **In kaart brengen** van de behoeften en resultaten voor ouderen in Rotterdam en bijdragen aan een gemeentelijk ouderenbeleid.
- ✓ **Werken aan een positief beeld** van ouderdom en het stimuleren van levenslang meedoen in de samenleving.

Participatie en betrokkenheid

Wij geloven in de kracht van samenwerking en werken volgens de principes van de participatieladder. Afhankelijk van het onderwerp kiezen wij voor informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen. Ons doel is om ouderen niet alleen een stem te geven, maar hen ook **daadwerkelijk invloed te laten uitoefenen op hun leefomgeving en toekomst.**

Samenwerking met andere organisaties is voor ons van groot belang. Door krachten te bundelen kunnen wij een sterke en eensgezinde stem laten horen in Rotterdam en daarbuiten.

Oproep tot actie

Voor de komende collegeperiode 2026-2030 wil de stichting OSO-Rotterdam zich opnieuw sterk maken voor haar thema's, met speerpunten gericht op **het leven in de wijken in Rotterdam.** Wij roepen beleidsmakers, maatschappelijke organisaties, politici en alle Rotterdammers op om **samen te werken aan een stad waarin ouderen volwaardig meedoen** en waarin hun stem serieus wordt genomen. Ouderen verdienen een toekomst waarin zij **niet alleen ondersteund worden, maar ook erkend en gewaardeerd worden voor hun bijdrage aan de samenleving.**

Thema 1: “Wonen, Welzijn en Zorg, Hand in Hand

(dienstverlening, ondersteuning en voorzieningen , hoe organiseren we het)

Toelichting op dit thema.

Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig en met een goede kwaliteit van leven in hun eigen wijk blijven wonen. Dit vereist een gecombineerde aanpak van wonen, welzijn en zorg. De afgelopen jaren zijn de problemen in deze domeinen toegenomen door privatisering, marktwerking, personeelsgebrek en financiële beperkingen.

Hierdoor is er een tekort aan beschikbare geschikte woningen, is de zorg en ondersteuning versnipperd en zijn welzijnsvoorzieningen niet altijd toegankelijk of beschikbaar. Tegelijkertijd worden ouderen gestimuleerd langer zelfstandig te blijven wonen.

In het kader van tijdige interventie is het van groot belang om in een vroeg stadium van een gezondheidsvraagstuk op de juiste plek de juiste informatie en ondersteuning te krijgen. Het is bekend dat een flink deel van de vragen die bij de huisarts komen een niet-medische oorzaak hebben. Daarom juichen wij de in meerdere gebieden ingezette ontwikkeling van “welzijn-op-recept” ook toe. Wij denken wel dat de samenwerking beter kan en ook ondersteund zou moeten worden door een duidelijke set van afspraken om te zorgen dat er goede vervolgacties ingezet worden. In elk gebied wordt jaarlijks een fitfestival georganiseerd, waarbij ook gezondheidschecks mogelijk zijn. Ook is er in diverse gebieden het ‘spreekuur voor ouderen’. In het verleden was er een “Consultatiebureau voor senioren” bij een zorginstelling en een “Vitaliteitswijzer” bij een welzijnsinstelling. De beschikbare kennis van die werkwijzen kan ook benut worden in de huidige trajecten.

Bij welzijn is sprake van een gedetailleerde sturing door de overheid op verstrekte budgetten en veel minder op effectiviteit in het bereiken van de beoogde doelgroepen. Maatregelen in één van de domeinen hebben vrijwel altijd invloed op de beide andere domeinen. Slechts zelden is er sprake van een gecombineerde aanpak waarin alle effecten worden meegewogen in de drie domeinen.

Wij pleiten voor een samenhangende aanpak waarin ouderen op een toegankelijke en persoonlijke manier worden ondersteund. De politiek moet de regie nemen en concrete stappen zetten om dit te realiseren. Wij begrijpen dat de overheid dit niet alleen kan. Stichting OSO-Rotterdam is bereid samen met haar partners hieraan bij te dragen. Deze situatieschets leidt tot een aantal opgaven voor dit thema.

Opgaven

Een goede bundeling van formele en informele ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en 1^e lijnszorg, afgestemd op de wensen/behoefte van ouderen;

1. Een toegankelijk informatie-en ondersteuningspunt (netwerk) waar ouderen terecht kunnen met hun hulpvragen op gebied van wonen, welzijn, zorg, financiën, het lezen van een (overheids-)brief en juridische zaken;
2. Voldoende geschikte en betaalbare woningen voor ouderen, met de mogelijkheid om in de eigen wijk te blijven wonen en tijdig door te stromen naar een passende woning; en
3. Overbrugging van het “gat” tussen zelfstandig wonen en opname in een verpleeghuis door middel van (innovatieve)- woonzorgvormen.

Speerpunten

1. Wijkgericht werken met een informatie- en ondersteuningspunt:

Om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig en prettig in hun eigen wijk te laten wonen, is een sterk samenwerkend netwerk van zorgverleners, welzijnswerkers, woningcorporaties en informele organisaties essentieel. Dit draagt bij aan het versterken van sociale cohesie en het verminderen van versnippering in zorg en ondersteuning.

Rotterdam kent een wildgroei aan loketten en diensten, wat voor ouderen en kwetsbare groepen onoverzichtelijk is. Ouderen missen nu de mogelijkheid tot persoonlijk contact om hun vragen en problemen te bespreken. Informatie moet voor laaggeletterden begrijpelijk zijn. Elke wijk moet één toegankelijk fysiek informatie- en ondersteuningspunt krijgen dat onlosmakelijk verbonden is met de wijkgerichte ondersteuning van wonen, welzijn en zorg.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Realiseren van samenwerking tussen zorgverleners, welzijnswerkers en woningcorporaties en informele zorg, inclusief vrijwilligersorganisaties zoals kerken, moskeeën en buurtinitiatieven bij het stimuleren en toetsen op de haalbaarheid van voorzorgcirkels en burenhulp;
 - Invoering van “Welzijn op recept” in alle wijken want de oplossing van veel problemen ligt niet in de medische maar sociale hoek;
 - Oprichten van consultatiebureaus voor ouderen of inzetten van mobiele gezondheidsbussen voor het uitvoeren van gezondheidstesten (zie thema 2); en
 - In kaart brengen en bundelen van bestaande wijknetwerken om overlappingsen en gaten in ondersteuning te identificeren en die aan te pakken;
- Inbedden van preventieve gezondheidsmaatregelen, zoals valpreventie en bewegingsprogramma's, in de wijkgerichte ondersteuning:
 - Mogelijk maken dat AOW'ers met een Rotterdampas en een laag inkomen hun “AOW-tegoed” kunnen inzetten bij beweegabonnementen.
 - Het AOW-tegoed op hetzelfde niveau brengen als het jongerentegoed (zie ook thema 3).
 - Stimuleer via SKVR (tekenen, schilderen, bewegen, dansen).
 - meer inzet van “kunst als helende factor” in de zorg/thuisplusflats etc.
- Inzet van vaste teams van wijkverpleegkundigen en zorgverleners om herkenbaarheid en betrokkenheid te vergroten;
- Stimuleren van stadsgesprekken en brede dialogen tussen burgers en professionals om de behoeften en verwachtingen van burgers te inventariseren; (zie thema 2) en
- Vaststellen van minimumeisen voor wijkinformatie- en ondersteuningspunten in samenwerking met projecten zoals Infopleinen; en
 - Waarborgen dat ondersteuningspunten fysiek toegankelijk zijn voor ouderen en laaggeletterden en de informatie begrijpelijk.

Door wonen, welzijn en zorg te combineren kan een duurzame en effectieve ondersteuning worden geboden aan ouderen en kwetsbare groepen in de samenleving.

2. Ouderenhuisvesting in de eigen wijk

Om hun sociale netwerken te behouden, is het belangrijk dat ouderen in hun eigen wijk kunnen blijven wonen in passende (geschikte) en betaalbare woningen. Dit geldt zowel voor sociale huur- als koopwoningen. Echter, de doorstroming naar deze woningen verloopt moeizaam, vooral om de volgende redenen: De meeste geschikte woningen worden bewoond door andere doelgroepen en zijn niet specifiek als seniorenwoningen aangemerkt. Bovendien worden er te weinig nieuwe seniorenwoningen gebouwd.

Verhuizen van een ruime, relatief goedkope woning naar een kleinere, maar duurdere woning is vaak niet aantrekkelijk. Ouderen willen hun opgebouwde vermogen in hun woning liever niet gebruiken om hogere huurkosten te betalen. Daarnaast worden servicekosten niet meegerekend in de huurtoeslag, wat de financiële drempel verder verhoogt. In hun huidige woning hebben ouderen veel zeggenschap en kunnen zij aanpassingen doen als dat nodig is. Dit biedt comfort en zekerheid, waardoor verhuizen minder aantrekkelijk wordt. De nabijheid van kinderen en kleinkinderen speelt een belangrijke rol bij de keuze om te verhuizen. Ook fysieke beperkingen worden een steeds grotere reden om een woning te zoeken met zorgvoorzieningen in de buurt.

Over het algemeen verhuizen ouderen niet graag en stellen zij dit zo lang mogelijk uit. Toch is het verstandig om tijdig na te denken over een toekomstige verhuizing, zodat men goed voorbereid is wanneer dit nodig wordt.

Ouderenhuisvesting in de eigen wijk vereist een betere planning en benutting van bestaande en nieuwe woonvormen.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

Bouwen

- Om vaak grotere woningen voor gezinnen vrij te kunnen maken moet er een extra inspanning worden gedaan om meer seniorenwoningen te bouwen.
- Alle senioren moeten dan ook onder bepaalde voorwaarden, net als in de sociale sector, voorrang krijgen om hun grotere woning te kunnen verlaten;
- Met name in de oude stadswijken (Noord, Delfshaven Feijenoord, Kralingen -Crooswijk moeten meer woningen voor ouderen aan de voorraad worden toegevoegd;
- Opnemen in de bouwverordening dat bij nieuwbouw seniorenwoningen, sociale huurwoningen en specifieke projecten levensloopbestendig moeten zijn;
- Labelen van seniorenwoningen om te voorkomen dat deze uit het segment verdwijnen; en
- Uitbreiden van woonzorginitiatieven zoals thuisplusflats en stimuleren van particuliere wooncollectieven.

Verhuizen

- Ondersteunen van senioren die willen verhuizen door een actieve rol van de senioren- en doorstroommakelaar.
- Om te beginnen meer inzet op de 8100 senioren die hebben aangegeven (onderzoek Sprinco) wel te willen verhuizen.
- Bij het verhuizen van een grote naar een kleinere woning mag de huurprijs van de kleinere woning niet hoger zijn dan van de grote woning.

- Ouderen nog meer bewust maken dat ze op tijd moeten verhuizen. Voortzetten “praten over morgen”.

Randvoorwaardelijk: vanuit de gebiedsgerichte uitvoeringsagenda inzichtelijk maken van het aantal geschikte woningen per wijk

Lobby landelijk

- Aandringen op landelijke wijziging van de kostendelersnorm om samenwonen van ouderen te vergemakkelijken.
- Het wegnemen van belemmerende regels zodat meer mensen samen een woning kunnen delen.
- Het bevorderen van samenwonen, o.a. door het wegnemen van andere belemmerende regels zodat meer mensen samen in een woning kunnen verblijven.

3. Ontwikkeling van een woon-zorgvisie

Een structurele aanpak van wonen en zorg vraagt om een duidelijke gemeentelijke visie. De aanzet in de huidige actieagenda “Goud voor Oud” moet doorontwikkeld worden. Er zijn inmiddels onderzoeken gedaan die inzicht geven in de zorggeschikte woningen en het aantal 0-tredenwoningen. Verwacht wordt dat de gemeentelijke target 2025 voor woon(zorg)complexen wordt gehaald. Er is alleen nog weinig zicht op de zorgcomponent: hebben we voldoende personeel voor de uitvoering.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Ontwikkelen van een gecombineerde woon-zorgvisie waarin zowel de vraag als het woonaanbod en de beschikbare zorg worden meegenomen;
- Zorgdragen voor de aanwezigheid van basisvoorzieningen zoals huisarts, apotheek en openbaar vervoer in wijken met veel ouderen; en
- Realiseer ook wijkgerichte zorg en wijk- en ondersteuningspunten (zie 1^e speerpunt) als onderdeel van deze woon-zorgvisie.

Thema 2: "Samen-leven, actief en zinvol bezig blijven"

(ouderen zelf met partijen/organisaties/ondersteuning aan zet, meehelpen oplossen en een beweging van ouderen versterken en/of op gang brengen)

Toelichting op dit thema

Omdat ouderen langer thuis moeten blijven wonen heeft dit thema de focus gericht op de mogelijkheden en potentie van ouderen op verschillende gebieden met gepaste ondersteuning van de andere organisaties, instellingen en gemeente. Activiteiten, waar ouderen plezier in hebben en die ook waardevol zijn voor anderen, vormen de kern. De uitkomsten van de stadsgesprekken ouderen 2024 zijn hiervoor een belangrijke inspiratiebron.

Ouderen dragen bij aan de samenleving door hun inzet voor andere mensen, vrijwillige inzet en betaald werk. Vooral uit betrokkenheid, medemenselijkheid en nieuwe of gedeelde interesse.

Gemeente en andere organisaties ondersteunen ouderen al op diverse manieren, zoals inkomensregelingen, het aanbieden van valpreventie, activiteiten in Huizen van de Wijk, en via de Lief- en Leedstraten van Opzoomer Mee.

In het kader van dit thema onderkennen wij de volgende opgaven:

- Stimuleren van gemeenschappen waar omzien naar elkaar centraal staat;
- Zorgen voor veilige en betekenisvolle deelname aan de samenleving;
- Bevorderen van actief en zinvol ouder worden;
- Goed ouder worden en laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg en
- Passende ondersteuning voor ouderen met dementie.

Speerpunten Binnen dit thema formuleren wij speerpunten om de opgaven scherper in beeld te brengen en actiepunten te benoemen om de opgaven inhoud te geven.\

1. Het vormen van gemeenschappen: een gezellige, actieve en zorgzame buurt

Een gezellige buurt vraagt om laagdrempelige activiteiten en ontmoetingsplekken dicht bij huis (buiten en binnen). Het zou mooi zijn als er een papieren kaart zou komen per wijk gebied met inloopplekken, ouderenactiviteiten, verenigingen, e.d., zodat ook ouderen die in 'gewone' straten wonen of in complexen zonder recreatieruimte weten waar ze terecht kunnen.

Actieve ouderen zijn belangrijk voor een buurt. Zij kunnen en willen ook zelf initiatieven nemen. Steeds meer vitale ouderen kunnen en willen van betekenis zijn en blijven. En er is bovendien een budget voor bewonersinitiatieven.

De zorgzame buurt is beleidsmatig een zeer actueel thema met bijvoorbeeld de Lief- & Leedstraten, de Voorzorgcirkels en allerlei andere initiatieven. In de Lief- en Leedstraten spelen ouderen ook een grote rol. Juist veel ouderen worden gangmakers omdat ze ook graag iets voor een ander willen betekenen. Het is laagdrempelig en biedt veel voldoening. Het is ook een veilige buurt; zie volgende speerpunt.

Voorbeeld: In het gebied rond De Esch is een sterke sociale cohesie ontstaan door de inzet van Super-Actief. Bewoners helpen elkaar en ondernemen gezamenlijke activiteiten, wat

eenzaamheid vermindert en welzijn bevordert. Laagdrempelige ontmoetingsplekken zijn daarbij essentieel.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Verzamelen van vijf inspirerende buurten voor beleidsvorming op het terrein van samen-leven;
- Via stadsgesprekken en Brede Dialogen dit concept verder ontwikkelen en vormgeven, met lokale mogelijkheden, zoals Lief- en Leedstraten, verzorgcirkels, buurtapps e.d. en landelijke initiatieven;
- Overzicht maken van ontmoetingsplekken, activiteiten voor ouderen en betere informatie over bewonersinitiatieven; ook via de Gebiedsgids voor senioren; en
- Als onderdeel van het samen-leven met betrokken partijen het versterken en verder ontwikkelen van de bestaande concepten die in het ‘gat’ tussen verpleeghuis en zelfstandig wonen verkleinen. (“Vitale Woongemeenschappen” en de “Thuisplus-flats”; zie ook Thema 1) .

2. Veiligheid (in de buurt) om mee te kunnen blijven doen

Veiligheid in de eigen straat en buurt is voor veel ouderen van groot belang. Daarom hechten wij aan de werkwijze van “Buurt Bestuurt”. Dat is een netwerkorganisatie van bewoners, politici, politie, wijkregisseur en corporaties die door een gezamenlijke inzet de veiligheid in de buurt zoveel mogelijk realiseert. De “Buurtschouw” is een mooi middel om inzicht te krijgen in de verscheidenheid van het vraagstuk veiligheid en door de gecombineerde inzet van velen de problemen gezamenlijk op te lossen.

In dit verband dragen ook de Lief-en Leedstraten van Opzoomer Mee aan de sociale veiligheid in de buurt. Buren bouwen met elkaar zorgzame steunnetwerken op en besteden extra aandacht aan mensen die wat extra zorg en aandacht nodig hebben.

Wij zijn enthousiast dat de weerbaarheidstrainingen in de Huizen van de Wijk in alle gebieden plaatsvindt. Dat helpt zeker om ouderen zelf ook weerbaarder te maken en geeft ouderen ook handvatten om hulp te vragen. Het bereik van de groep ouderen zou onzes inziens vergroot moeten worden door naast de gebiedsinzet ook stedelijk een manifestatie te organiseren. Dan krijgt veiligheid ook meer “een smoel” in de publiciteit.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf.

- a. Realiseer de uitrol van “Buurt Bestuurt” naar alle wijken in Rotterdam met aandacht voor de veiligheid van ouderen;
- b. Zorg voor tijdige vervolgstappen op basis van de ervaringen van ‘Buurt Bestuurt’ om te voorkomen dat alleen na een probleem actie ondernomen wordt;
- c. Organiseer structureel een jaarlijks event om een grotere groep ouderen te bereiken. Bijvoorbeeld in de Doelen of in het Feijenoordstadion, met mogelijkheden van workshops, informatiestands en dergelijke; en
- d. Om alle ouderen in Rotterdam te kunnen bereiken is het noodzakelijk om ook een duidelijke paragraaf over veiligheid (fysiek, digitaal) op te nemen in de Gebiedsgids voor Senioren en deze tweejaarlijks te updaten.

3. De derde levensfase: actief en zinvol ouder worden

Met het ouder worden kom je gaandeweg in een andere fase van je leven. De zogenaamde 'derde levensfase' is, aldus de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving, "Het geschenk van de Eeuw". Want in tegenstelling tot vroeger bereiken nu veel mensen de pensioengerechtigde leeftijd en hebben zeker 10 tot 15 gezonde levensjaren voor zich. Wat kan en wil je in die periode gaan doen? Welke kwaliteiten ga je benutten in deze fase van je leven? Wat geeft je energie, waar kom je graag je bed voor uit? Het is een proces, dat voor iedereen anders verloopt.

Het duidelijkste moment van deze fase is als je de pensioengerechtigde leeftijd bereikt: je wordt ontslagen, krijgt AOW (en pensioen als je dat hebt opgebouwd) en gratis OV. Je krijgt veel vrije tijd, maar raakt ook je werk, dagbesteding en veel collega's kwijt.

Het is belangrijk om actief en zinvol bezig te blijven in deze nieuwe levensfase. Meedoen, op welke manier dan ook, is de norm. Veel ouderen weten zelf hoe ze dit willen invullen, maar sommigen hebben daar hulp bij nodig. Voor deze groepen willen wij ondersteuning bieden en nieuwe mogelijkheden creëren, aansluitend bij bestaande initiatieven zoals de Unie van Vrijwilligers en Zorgzaam010. Daarnaast verdient de trend dat meer ouderen na hun pensioen blijven werken extra aandacht van de gemeente en bedrijven. Ook stadsgesprekken bieden mogelijkheden om inzicht in relevante onderwerpen te krijgen en er ook zelf mee aan de slag te gaan.

Tenslotte is het van belang om de juiste informatie te hebben. Als je niet weet waar je naar toe kan gaan is het ook niet mogelijk om je weg te vinden. Wat is er te doen in de stad? Welke activiteiten zijn er in jouw buurt? Er is heel veel informatie beschikbaar, maar wel erg versnipperd. En meestal alleen digitaal, waardoor de ouderen die beperkt of niet digitaal vaardig zijn niet weten waar ze met hun vraag terecht kunnen. Er is geen (gemakkelijk toegankelijk) overzicht. Ook uit de stadsgesprekken 2024 bleek dat hieraan behoefte bestaat.²

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Jaarlijks organiseren van De Dag van de Pensionering als markering en inspiratie voor deze levensfase. Deze dag markeert de overgang van de tweede naar de derde levensfase. Jaarlijks voor de meer dan 5.000 Rotterdammers die 67 worden in dat jaar. Leuke manifestatie, leuke optredens, opening door wethouder, met inspirerende filmpjes, workshops over allerhande onderwerpen, zoals talentenscans, presentatie van SKVR, werken na 67+, voorbeelden van inzet via Zorgzaam010, levende rolmodellen, etc. Dit is een opstapje naar een passende en goede invulling van de derde levensfase;
- Vorbereiding op pensionering door werkgevers
Werkgevers spelen een belangrijke rol in de overgang naar de pensioenfase. Het is essentieel dat zij oudere werknemers ondersteunen bij een zinvolle dagbesteding na pensionering, zoals vrijwilligerswerk of betaald werk. De gemeente kan bedrijven stimuleren dit in hun personeelsbeleid op te nemen. Een eerste stap is succesvolle voorbeelden uitlichten en deze bedrijven betrekken bij de organisatie van de Dag van de Pensionering;

² Zie website: www.osorotterdam.nl actueel, rapportage stadsgesprekken, rapport 1, blz. 4 Informatievoorziening en suggestie gemeente/welzijn.

- Blijvend faciliteren en ondersteunen van ouderen om actief te blijven. De welzijnsorganisaties, sociale ondernemers, bibliotheek, Zorgzaam010 en gemeente vervullen hierbij een cruciale rol;
- Structureel inzetten op stadsgesprekken met dialoog-methode om ouderen te betrekken bij bepaalde thema's en met de uitkomsten aan de slag te gaan; en
- Tweejaarlijks een gebiedsgids voor ouderen publiceren, om informatie te verstrekken over mogelijkheden om mee te doen in de wijk of in de stad.

4. Goed ouder worden en de laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg

Goed ouder worden houdt ook in dat je als oudere zelf je eigen leven verder vorm moet geven. Met het ouder worden komen daar andere opgaven bij.

Die nieuwe opgaven hebben onder meer te maken met het fysiek en mentaal gezond blijven. Fysiek, omdat met het verstrijken van de jaren je lichaam achteruitgaat. Dat vraagt om extra inzet van jezelf om mee te kunnen blijven doen. Veel ouderen doen inmiddels mee aan projecten zoals Sociaal Vitaal en valpreventie, maar ook aan vormen van preventieve dagbesteding waarin men samenkomt en beweegt. Hele goede initiatieven en ontwikkelingen die vooral voortgezet moeten worden.

Ouderen die actief kunst beoefenen hebben de afgelopen periode een goede start gemaakt. Van "Schilder je mee" tot muziek, dans en toneel aan toe. Soms is de inzet onderdeel geworden van een structurele inzet, zoals bijvoorbeeld bij zorg en sommige welzijnsinstellingen. Wij denken dat er een veel sterkere en duurzamere verbinding gemaakt kan en moet worden tussen cultuur en ouderen. Uitdagingen blijven aangaan is ook op dit punt voor veel ouderen van groot belang.

Uit de stadsgesprekken met ouderen in 2024 kwam ook naar voren dat veel ouderen moeite hebben om op een eenvoudige manier toegang tot de (huisartsen)zorg te krijgen: "Er is een groot probleem om bij de huisarts te komen. Telefonisch vaak niet goed bereikbaar en de assistent maakt het moeilijk om een afspraak te maken. Ook steeds wisselende gezichten, waardoor je ook vaak niet meer weet bij wie je moet zijn."³

Door schaarste aan huisartsen en de gestegen vraag is het ook veel moeilijker om een laagdrempelige manier de toegang tot huisartsenzorg bereikbaar te houden. Tegelijkertijd is het in het kader van tijdige interventie van groot belang om in een vroeg stadium van een gezondheidsvraagstuk op de juiste plek de juiste informatie en ondersteuning te krijgen.

Wij weten dat een flink deel van de vragen die bij de huisarts komen een niet-medische oorzaak hebben. Daarom juichen wij de ontwikkeling van "welzijn-op-recept" ook toe, dat inmiddels in meerdere gebieden uitgevoerd wordt. Wij denken wel dat de samenwerking beter kan en ook ondersteund zouden moeten worden door een duidelijke set van afspraken om te zorgen dat er goede vervolgacties ingezet worden. Maar er is meer: in elk gebied wordt jaarlijks een fitfestival georganiseerd, waarbij ook gezondheidschecks mogelijk zijn. En in meerdere gebieden is er een apart 'spreekuur voor ouderen'.

³ Zie website: www.osorotterdam.nl actueel, rapportage stadsgesprekken, rapport 1, blz. 4 Gezondheid en zelfredzaamheid en blz. 5 suggesties voor de gemeente.

Goed ouder worden betekent zelf vormgeven aan een gezond en actief leven. Dit vraagt om fysieke en mentale inzet, zoals deelname aan initiatieven als Sociaal Vitaal, valpreventie en culturele activiteiten. Een sterkere verbinding tussen cultuur en ouderen kan verdere groei stimuleren.

Uit de stadsgesprekken 2024 bleek dat veel ouderen moeite hebben met de toegankelijkheid van huisartsenzorg, door bereikbaarheid, wisselende gezichten en moeilijke afspraken. Ouderen brachten zelf het idee van een "Consultatiebureau voor ouderen" in.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf.

- Blijf in de komende collegeperiode ook inzetten op trajecten die het gezond ouder worden bevorderen. Denk daarbij aan Sociaal Vitaal en vormen van valpreventie;
- Zorg daarbij ook structureel voor vervolgvacatures, waardoor ouderen gestimuleerd worden om te blijven bewegen;
- Zet in de komende collegeperiode meer in op de duurzame samenwerking tussen cultuursector, ouderen, welzijn en zorg. Actief bezig blijven met nieuwe uitdagingen is voor alle ouderen van belang. Van gezonde ouderen tot ouderen in een zorgcentrum; en
- Organiseer met betrokken welzijnspartijen, huisartsen en ouderenorganisaties een Brede Dialoog over de vraag hoe de laagdrempelige toegang tot huisartsenzorg voor ouderen met een Nederlandse en een Niet-Westerse achtergrond georganiseerd kan worden. Maak daarbij vooral gebruik van beschikbare ontwikkelingen en neem daarin ook het door ouderen aangedragen concept "Consultatiebureau voor senioren" mee.
Dit actiepunt kan ook gezien worden als een proactieve uitwerking van de aangenomen motie van mevrouw Tielen in de Tweede Kamer, die vraagt om een onderzoek naar het consultatiebureau voor senioren, waarvan zij een positief effect verwacht op de werkdruk in de eerstelijnszorg.

5. Goede ondersteuning voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers

Het aantal mensen met dementie stijgt aanzienlijk. Tot 2040 verwacht de gemeente een groei van 9.000 naar 15.000 mensen met dementie, waarvan een aanzienlijk deel met een migratieachtergrond. De meeste mensen met dementie blijven thuis wonen, wat een zware belasting is voor mantelzorgers. Een dementievriendelijke omgeving is essentieel. Hoewel Rotterdam zich dementievriendelijk noemt, is verdere actie nodig.

Uit onderzoek van Alzheimer Nederland (Monitor Dementie Rotterdam e.o.) blijkt dat:

- Het percentage overbelaste mantelzorgers in Rotterdam 17% is versus 13% landelijk;
- 42% vindt dat er voldoende ontmoetingsplekken in de buurt is (landelijk: 48%)
- Het percentage woningen dat geschikt is voor mensen met gevorderde dementie in Rotterdam 47% is versus landelijk 57%; en
- De zorg en ondersteuning voor hun naaste krijgt van de mantelzorgers in Rotterdam een 6,9 versus landelijk 7,6.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Voldoende casemanagers dementie en een passende caseload;
- Voldoende trainingen voor welzijnsmedewerkers en informele organisaties. Onderdeel hiervan is het taboe op dementie te doorbreken;

- Voortzetting van de uitrol van Alzheimer Cafés/theehuizen en trefpunten in de gebieden;
- Voldoende publieke ondersteuningsfuncties (Geheugenpaleizen, Lotgenotengroepen, Odensehuizen, logeermogelijkheden mantelzorgers);
- Cultuur sensitieve ondersteuning en dementievriendelijke initiatieven stimuleren;
- Betere samenwerking en kennisdeling binnen de zorgketen; en
- Informatie over dementie opnemen in de tweejaarlijkse Gebiedsgids voor Senioren.

Thema 3: “Mee kunnen doen, bestaanszekerheid, digitalisering en openbaar vervoer” (Belangrijke randvoorwaarden voor ouderen om mee te kunnen blijven doen)

Toelichting op dit thema.

Bestaanszekerheid betekent het recht op een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven. “Armoede is meer dan weinig geld.” Binnen het concept bestaanszekerheid richten wij ons in dit thema op voldoende inkomen als belangrijke basis om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Ook voor ouderen is het steeds belangrijker dat zij in voldoende mate gebruik kunnen maken van digitale middelen. Dit geldt voor alle aspecten van het dagelijks leven. Denk aan contacten met kinderen, vrienden en bureaus het omgaan met financiën en in toenemende mate ook de toegang tot zorg. Preventie is ook hierbij het sleutelwoord. Hoewel veel ouderen de voorkeur geven aan persoonlijk contact, kunnen wij de digitale toekomst niet negeren. Daarom moet ook de digitale zelfredzaamheid van ouderen gefaciliteerd en waar nodig ondersteund worden .

Mobiliteit is een basisbehoefte: iedereen wil veilig, comfortabel en betaalbaar van A naar B kunnen reizen. Vooral ouderen die over minder middelen beschikken en/of minder goed ter been zijn is goed openbaar vervoer noodzakelijk om mee te kunnen blijven doen in de samenleving.

Opgaven.

1. Voldoende inkomen voor alle ouderen;
2. Volwaardige digitale toegang tot en ondersteuning bij alle voorzieningen, instellingen en zorg; en
3. Volwaardige bereikbaarheid van alle voor ouderen relevante bestemmingen.

Speerpunten

1. Bestaanszekerheid

Voldoende inkomen voor ouderen.

Een belangrijk aspect is het verzekeren van een voldoende inkomen voor ouderen. De koopkracht van ouderen staat al jaren onder druk, en bestaanszekerheid vraagt om structurele aandacht en oplossingen.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- In elke wijk een informatiepunt waar bewoners, vooral ouderen en migranten, terecht kunnen voor vragen en ondersteuning bij geldzorgen, uitkeringen, toeslagen en Wmo-aanvragen (Zie thema 1).
- Betere informatievoorziening over financiële regelingen, zoals de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO).
 - SVB wordt door gemeente gevraagd om ouderen die in aanmerking komen nogmaals een brief te sturen maar nu met informatie waar ze hulp kunnen krijgen om de digitale aanvraag te kunnen doen.

- Effectieve samenwerking tussen instellingen die betrokken zijn bij armoedebestrijding van burgers in het algemeen en ouderen in het bijzonder, waarbij kleinschalige en buurtgerichte aanpakken centraal staan.
- Maak een uitvoeringsplan Armoedebestrijding naar aanleiding van het Deltaplan Armoede Rotterdam van warm Rotterdam met specifieke aandacht voor de inkomenssituatie van ouderen. De gemeente kan hieraan bijdragen door rekening te houden met de speciale inkomenspositie van ouderen bij heffingen en toeslagen en door het faciliteren van vrijwilligerswerk als aanvulling op financiële ondersteuning.
- Schakel sleutelpersonen in om beter in beeld te krijgen met welke schulden ouderen te maken krijgen en ga samen met hen na hoe deze schulden opgelost kunnen worden en in de toekomst zo veel mogelijk voorkomen.
- Zet ook op gemeentelijk niveau in op het afschaffen van de schuldenindustrie als verdienmodel.
- Het stimuleren en faciliteren van langer doorwerken voor ouderen die dat willen en kunnen, om kennis en ervaring te behouden en om het mee kunnen doen te bevorderen.

Gevraagde lobby-inzet van de gemeente bij het Rijk:

- Pas indexatie toe voor AOW-gerechtigden bij de belastingtechnische verschillen ontstaan door de koppeling van de AOW aan het nettominimumloon en niet het brutominimumloon.
- Belastingvoordelen voor ouderen met een laag inkomen.
- Herziening van de kostendelersnorm om negatieve effecten op uitkeringen te verminderen.
- Het voorkomen van schulden en afschaffen van de schuldenindustrie als verdienmodel

2. Digitale Inclusie en Digitale Zelfredzaamheid

Het steeds verder oprukkende digitale tijdperk maakt het noodzakelijk dat ouderen toegang hebben tot en wegwijs worden in digitale werelden. Wij willen dat alle ouderen over digitale basisvaardigheden kunnen beschikken, ongeacht hun financiële positie en etnische achtergrond. Daarom willen wij dat zoveel mogelijk ouderen voldoende digitaal zelfredzaam zijn, zodat zij volwaardig mee kunnen doen in de digitale wereld.

De Bibliotheek Rotterdam heeft het bevorderen van digitale vaardigheid als een belangrijk aandachtspunt. Zo worden in verschillende vestigingen cursussen digi-vaardigheid gegeven vanaf de basisprincipes tot gevorderd. Ook zijn er diverse workshops rondom speciale onderwerpen. Sinds kort beschikt zij ook over het Informatiepunt Digitale Overheid, waar iedereen met digitale vragen terecht kan.

Daarnaast hebben welzijnsorganisaties in alle gebieden sinds 2024 de opdracht om in alle gebieden de digitale vaardigheden van ouderen te vergroten.

De gemeente voert thans het programma digitale inclusie uit, met verschillende actielijnen. Van het beschikbaar stellen van devices tot het ontwikkelen van de toepassing van Artificial Intelligence.

Gelet op de vele ontwikkelingen blijft het ook van belang om in deze nieuwe collegeperiode in te blijven zetten op digitale inclusie 55+. Met koppelingen naar onder andere:

- de inzet van de bibliotheek op basisvaardigheden;
- eHealth & domotica voor toegang tot zorg;

- digitale toegang tot gemeentelijke en landelijk voorzieningen en regelingen;
 - het digitaal versterken van het sociale netwerk,
- Zodat ouderen digitaal veilig mee kunnen blijven doen aan de samenleving.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

1. Gezien bovenstaande onderwerpen is stedelijke regie op Digitale Inclusie 55+ een must.
2. De inzet is dat alle ouderen digitale basisvaardigheden en belangrijke toepassingen beheersen, zodat zij volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving.
3. Wij willen dat ouderen met onvoldoende inkomen in staat worden gesteld om de benodigde apparatuur en abonnementen aan te schaffen. Daarbij moet gebruik gemaakt kunnen worden van gemeentelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld het AOW-tegoed.
4. Aandacht voor verschillende doelgroepen die momenteel onvoldoende worden bereikt, zoals ouderen met een migratieachtergrond. Inzet op sleutelpersonen om deze doelgroep te bereiken is een belangrijk punt, waar ook stichting OSO-Rotterdam aan mee wil werken.
5. Niet alleen een cursus digi-vaardigheid is van belang, maar helderheid welke (basis)vaardigheden ouderen beschikken na een cursus en wat zij moeten doen om die vaardigheden te behouden in het kader van digitale zelfredzaamheid.
6. Voor een klein deel de doelgroep zal het niet mogelijk zijn om hen digitaal voldoende zelfredzaam te maken. Voor hen zal een permanente ondersteuningsstructuur opgebouwd moeten worden. De landelijke en Rotterdamse overheid spelen hierin een cruciale rol.
7. Het installeren van een gebruikersraad van ouderen met onder andere OSO-Rotterdam, die gevraagd en ongevraagd advies kan uitbrengen over digitale inclusie 55+.

3. Mobiliteit en vervoer

Mobiliteit is essentieel voor ouderen om actief te blijven deelnemen aan de samenleving. Dit betreft niet alleen sociale interactie en zelfredzaamheid, maar ook het behouden van toegang tot gezondheidszorg en voorzieningen.

In Rotterdam is het openbaar vervoer voor ouderen redelijk goed geregeld, gratis OV, doelgroepenvervoer en wijkbusvervoer door vrijwilligers. Zonder deze opties zouden veel ouderen sociale activiteiten overslaan of voor noodzakelijke ritten, zoals ziekenhuis en doktersbezoek een lift moeten regelen. Reizen plannen is vaak ingewikkeld, vooral bij niet-regulier OV.

Bij vervoer op maat moet ook gekeken worden naar de rol en taak van (betaalde) vrijwilligers, continuïteit, flexibiliteit en de communicatie met de gebruikers. Voor ouderen is het belangrijk om te weten hoe ze vanuit hun huis naar een activiteit of de gewenste bestemming kunnen komen en hoe ze dat zelf kunnen organiseren.

Wat wij van de politiek verwachten en acties van partijen zelf:

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen in Rotterdam handhaven net als de voordelige ouderenkorting in daluren op openbaar vervoer.
- De reisinformatie moet duidelijk en goed leesbaar zijn.
- De opties om te betalen moeten eenvoudig zijn.

- Betere infrastructuur en voorzieningen voor senioren, zoals veilige bushaltes en wandel- en fietspaden en ook oversteekplaatsen.
- Bij het opheffen/aanpassen van lijnen moet rekening worden gehouden met plekken waar veel ouderen wonen (bijv. seniorencomplexen).
- Betaalbaar en toegankelijk doelgroepenvervoer, met name voor mensen die geen gebruik kunnen maken van regulier OV.
- Behouden en verbeteren van wijkvervoer, ondanks regelgeving vanuit de gemeente of MRDH. Aanbieders van OV moeten samen met de gebruikers een aantrekkelijk vervoersplan maken dat passend en flexibel OV biedt.
- Ouderen moeten zich tijdig kunnen voorbereiden op een mogelijke overstap van de eigen auto naar het OV; ervaring opdoen en zich oriënteren op de mogelijkheden in de eigen omgeving zodat ze mobiel kunnen blijven. Voorlichting van OV-bedrijven kan hierbij helpen. (gebruik OV en OV-chipkaart) Rijvaardigheidstrainingen en vervoersadvies om ouderen zo mobiel mogelijk te houden zijn hier onderdeel van.
- Stimuleren van gezond en actief vervoer voor ouderen die willen blijven fietsen door veilige fietsenstallingen en fietsmaatjes.
- Samenwerking zoeken met thuiszorg, verpleeghuizen, seniorencomplexen over vervoersopties en gezamenlijke reisinitiatieven met wijkbus/verpleeghuisvervoer en ouderen-vervoersgroepen.